

แนวทางการปรับวงและการอำนวยเพลงบทเพลงราชดำเนิน โดย วานิช โปตะวนิช
CONDUCTING GUIDE THROUGH PERFORMANCE PRACTICE:
RATCHADAMNOEN MUSIC COMPOSITION BY VANICH POTAVANICH

ณัฐวัตร แซ่จิ๋ว¹ ภาวไล ตันจันทรพงศ์²
Nattawat Saejiw¹ Pawalai Tanchanpong²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “แนวทางการปรับวงและการอำนวยเพลงบทเพลงราชดำเนิน โดย วานิช โปตะวนิช” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ สัมภาษณ์แบบสังเกตการณ์โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เทคนิคการซ้อมและแนวปฏิบัติ จากนักประพันธ์เพลงและผู้ควบคุมวงดุริยางค์เครื่องลม จำนวน 3 โรงเรียนที่มีผลงานเชิงประจักษ์ทางด้านวงดุริยางค์เครื่องลม โดยวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์และตีความบทเพลงราชดำเนิน โดย วานิช โปตะวนิช สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมตามกลวิธีทางดุริยางคศิลป์ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการควบคุมและฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมสำหรับบทเพลงราชดำเนิน โดย วานิช โปตะวนิช 3) เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติบทเพลงราชดำเนิน โดย วานิช โปตะวนิช สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และตีความบทเพลงราชดำเนิน เข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยสามารถอธิบายรายละเอียดของการเรียบเรียงในทำนองต่าง ๆ ของบทเพลงเพื่อประโยชน์สูงสุดในการซ้อม 2) ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการควบคุมและฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมสำหรับบทเพลงราชดำเนิน เล็งเห็นถึงความสำคัญของการมีเทคนิคการซ้อมที่สามารถยึดเป็นแนวทางเพื่อใช้ในการซ้อมให้เกิดประโยชน์มากที่สุดในการรวมวงเพื่อซ้อมบทเพลง 3) ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบฝึกหัดการบรรเลงบทเพลงในรูปแบบต่าง ๆ ของการควบคุมลักษณะเสียง โดยอ้างอิงจากบทเพลงและทฤษฎีดนตรีตะวันตก

คำสำคัญ: การปรับวง, การอำนวยเพลง, ราชดำเนิน

¹ นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน) mr.trumpet1234@gmail.com

² Master's degree student in Music, Department of Music, Faculty of Humanities, Kasetsart University (Bang Khen Campus), mr.trumpet1234@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาดนตรี ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน) pawalaitan@gmail.com

² Advisor: Assistant Professor Dr., Music Program, Department of Music, Faculty of Humanities, Kasetsart University (Bang Khen Campus), pawalaitan@gmail.com

Receive 09/04/65, Revise 29/06/65, Accept 07/07/65

Abstract

A thesis entitled Conducting Guide Through Performance Practice: Ratchadamnoen Music Composition by Vanich Potavanich is Qualitative research in which the researcher studied related documents of academic papers and observed rehearsals of the piece. The researcher also interviewed the composer and other wind band directors from three schools with empirical works at national and international levels on rehearsal techniques and practice development. 1) Study aims to analyze and interpretation of Ratchadamnoen by Vanich Potavanich. 2) Study aims to rehearse suggestions for a conductor. 3) Study aims to performance practice development for "Ratchadamnoen" by Vanich Potavanich.

The result found 1) Able to analyze and deeply for interpretation "Ratchadamnoen" by explaining the details of the arrangements of the song for the best benefit in rehearsal. 2) The researcher studied the conducting guide through the rehearsal of the wind band. Recognizes the importance of a rehearsal technique to be used in rehearsals for the most benefit in the band rehearsal. 3) The researcher has developed performance practice exercises for playing each style of articulation based on music theory.

Keyword: Rehearsal, Conducting, Ratchadamnoen

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วงดุริยางค์เครื่องลมเป็นวงดนตรีประเภทหนึ่งในวัฒนธรรมดนตรีตะวันตก ที่มีประวัติความเป็นมาและพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ปัจจุบันวงดุริยางค์เครื่องลมประกอบด้วยกลุ่มเครื่องดนตรีสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเครื่องลมไม้ (Woodwind Instrument) ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี ฟลูต (Flute) ปิกโคโล (Piccolo) โอโบ (Oboe) อิงลิชฮอร์น (English Horn) คลาริเน็ต (Bb Clarinet, Eb Clarinet) เบสคลาริเน็ต (Bass Clarinet) โซปราโนแซกโซโฟน (Soprano Saxophone) อัลโตแซกโซโฟน (Alto Saxophone) เทเนอร์แซกโซโฟน (Tenor Saxophone) บาริโตนแซกโซโฟน (Baritone Saxophone) บาสซูน (Bassoon) และคอนทราบาสซูน (Contrabassoon) เครื่องดนตรีบางชิ้นได้นำโลหะมาเป็นส่วนประกอบสำคัญของเครื่องดนตรี แต่เครื่องดนตรีเหล่านี้ยังมีสีสนเสียงที่จัดอยู่ในประเภทเครื่องลมไม้ ในการแบ่งกลุ่มเครื่องดนตรีตามวิธีการของดนตรีวิจัยชาติพันธุ์ (Ethnomusicology) ถือว่าเครื่องลมไม้เป็นเครื่องดนตรีตระกูลเครื่องลม (Aerophone) เพราะใช้ลมเป็นแหล่งกำเนิดเสียง

2. กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง (Brass Instrument) ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี เฟรนช์ฮอร์น (French horn) ทรัมเป็ต (Trumpet) ทรอมโบน (Trombone) ยูโฟเนียม (Euphonium) และทูบา

(Tuba) ในการแบ่งกลุ่มเครื่องดนตรีตามวิธีการของดนตรีวิทยาชาติพันธุ์ ถือว่าเครื่องลมทองเหลืองเป็นเครื่องดนตรีตระกูลเครื่องลมเพราะใช้ลมเป็นแหล่งกำเนิดเสียง

3. กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ (Percussion Instrument) ประกอบไปด้วยเครื่องดนตรีเครื่องตีที่มีระดับเสียง (Pitched Percussion) เช่น กล็อกเคนชpiel (Glockenspiel) ไซโลโฟน (Xylophone) ไวบราโฟน (Vibraphone) มาริมบา (Marimba) ระฆังราว (Tubular Bells) แท่งไม้ (Wood Blocks) ทิมปานี (Timpani) ดับเบิลเบส (Double Bass) และเปียโน (Piano) เครื่องตีที่ไม่มีระดับเสียง (Unpitched Percussion) ใช้ประกอบจังหวะ เช่น กลองสะแนร์ (Snare Drum) กลองใหญ่ (Bass Drum) ฉาบ (Cymbals) ทริแองเกิล (Triangle) แทมบูรีน (Tambourine) มาราคัส (Maracas) ฆ้อง (Gong) แรตเช็ต (Ratchet) กรับ (Krub) แตรรถ (Car Horns) ส้ (Whip) คาบาซา (Cabasa) ไวบราสแลป (Vibraslap) ผ่าง (Tam-Tam) กลองทัด (Thai Bass Drum) และกรับสเปน (Castanets) เครื่องตีเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีกลุ่มหนึ่งในวงดุริยางค์เครื่องลมในการแบ่งกลุ่มเครื่องดนตรีตามวิธีการของดนตรีวิทยาชาติพันธุ์ ถือว่าเครื่องตีเป็นเครื่องดนตรีตระกูลเครื่องเคาะ (Idiophone) เพราะต้องมีการกระทบหรือตีเพื่อให้เกิดเสียง สำหรับเครื่องตีที่มีระดับเสียงสามารถจัดอยู่ในเครื่องดนตรีตระกูลโลหะ (Metallophone) ได้ด้วย เพราะมีโลหะเป็นแหล่งกำเนิดเสียง และในกรณีกลองที่มีหนังสัตว์เป็นส่วนประกอบก็สามารถจัดอยู่ในเครื่องดนตรีตระกูลเครื่องหนัง (Membranophone) ได้ด้วย (ณัชชา พันธุ์เจริญ, 2554)

วงดุริยางค์เครื่องลมได้เข้ามาสู่ประเทศไทยในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ในรูปแบบวงโยธวาทิตที่มีภารกิจด้านการทหารในลักษณะของกองเกียรติยศ หรือเพื่อการสวนสนามเป็นหลัก (กรมพลศึกษากระทรวงการท้องที่และกีฬา, 2558) ต่อมาวงดนตรีได้มีการพัฒนารูปแบบไปหลายรูปแบบ รวมถึงรูปแบบการนั่งบรรเลงเพื่อการแสดงดนตรี และได้แพร่กระจายไปสู่สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จนกระทั่งในปัจจุบันวงดุริยางค์เครื่องลมได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่งในประเทศไทย อย่างไรก็ตามที่ผ่านมามีบทเพลงที่นำมาฝึกซ้อม และบรรเลงส่วนใหญ่เป็นผลงานของนักประพันธ์เพลงชาวต่างชาติ เนื่องจากยังไม่มีบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นจากนักประพันธ์เพลงชาวไทย การนำบทประพันธ์เพลงของนักประพันธ์ต่างชาติมาฝึกซ้อม และบรรเลงนั้นก็มีลักษณะเป็นการเข้าบทเพลง หรือการซื้อบทเพลงนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ทำให้นักประพันธ์เพลงชาวไทยหลายท่านได้ตระหนักถึงความสำคัญของการประพันธ์บทเพลงสำหรับคนไทย จนกระทั่งได้มีนักประพันธ์รุ่นใหม่เกิดขึ้นในประเทศไทย และสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาในรูปแบบบทประพันธ์สากล และรูปแบบบทประพันธ์ที่มีการผสมผสานระหว่างความเป็นสากลกับอัตลักษณ์ของความเป็นไทย โดยการนำแรงบันดาลใจหรืออัตลักษณ์ของเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน ตลอดจนวัฒนธรรมไทยมาผสมผสาน และประยุกต์สร้างสรรค์ผลงานที่แสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างดีเยี่ยม ผลงานการประพันธ์เพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทยได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ดังจะเห็นได้จากการนำบทเพลงของนักประพันธ์เพลงชาวไทยไปบรรเลงในวาระโอกาสต่าง ๆ ทั้งนี้ นักประพันธ์เพลงชาวไทยที่สำคัญในปัจจุบัน เช่น วีรชาติ เปรมานนท์, ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร, ณรงค์ ปรางค์เจริญ, วานิช โปตะวนิช, จินณวัตร มั่นทรัพย์, กิตติ เครือมณี, ปิยะวัฒน์ หลุยลาภประเสริฐ, ภาศิณี สกุลสุรรัตน์ และพิรุณ เจ๊ะวงศ์ เป็นต้น

ในบรรดานักประพันธ์เพลงชาวไทย วาณิช โปตะวนิช เป็นนักประพันธ์เพลงชาวไทยคนหนึ่งที่มีผลงานการประพันธ์เพลงสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมจำนวนมาก ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ ได้รับการยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ บทเพลงราชดำเนินเป็นบทเพลงที่ได้ถูกนำมาบรรเลงโดยวงดุริยางค์เครื่องลมบ่อยครั้ง โดยได้รับความสำเร็จอย่างยิ่งจากการแสดงดนตรีในบทเพลงดังกล่าว บทเพลงราชดำเนินเป็นที่นิยมนำมาใช้ในการแสดงคอนเสิร์ต หรือการแข่งขันในรายการต่าง ๆ จากบทเพลงทั้งหมดของ วาณิช โปตะวนิช ทั้งนี้นอกจากการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านการประพันธ์เพลงแล้ว วาณิช โปตะวนิช ยังทำหน้าที่เป็นวาทยกรประจำวงดุริยางค์ซิมโฟนีกรุงเทพ (Royal Bangkok Symphony Orchestra) และวงดุริยางค์สากลของกรมศิลปากร (Thai National Symphony Orchestra) รวมถึงการได้รับเชิญไปเป็นวาทยกรในการปรับวง และอำนวยเพลงให้กับวงดุริยางค์เครื่องลมของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง (วาณิช โปตะวนิช, 2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการควบคุมและฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมสำหรับบทเพลงราชดำเนิน
2. เพื่อวิเคราะห์และตีความบทเพลงราชดำเนิน สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม ตามกลวิธีทางดุริยางคศิลป์
3. เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติบทเพลงราชดำเนิน สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตของบทเพลง

ผู้วิจัยได้เลือกบทเพลงราชดำเนินที่ประพันธ์ขึ้นสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม โดยมีเหตุผลดังนี้

- 1.1 เป็นบทเพลงของนักประพันธ์ชาวไทยที่ได้รับความนิยมนำมาบรรเลงโดยวงดุริยางค์เครื่องลมสำหรับการแข่งขันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

- 1.2 บทเพลงราชดำเนินมีเอกลักษณ์ความเป็นไทยโดยใช้บันไดเสียงเพนตาโทนิคและเทคนิคการประพันธ์ที่มีความซับซ้อนสวยงาม โดยประพันธ์ขึ้นในรูปแบบซิมโฟนิคโพเอ็ม เล่าเรื่องราวของประเทศไทยในปี พ.ศ.2553

2. ขอบเขตของกลุ่มบุคคลข้อมูล

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มบุคคลสำคัญด้วยวิธีการเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย ได้แก่ ผู้ควบคุมวงดุริยางค์เครื่องลมจาก 3 สถาบันการศึกษา โดยพิจารณาจากผลงานการเป็นผู้อำนวยเพลงที่ประสบความสำเร็จทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ประกอบด้วย

- 2.1 อาจารย์ไกรสร จุฬาทิพย์ ผู้อำนวยเพลงวงดุริยางค์เครื่องลมโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว ในพระบรมราชูปถัมภ์

- 2.2 อาจารย์อภิวุฒิ มินาลัย ผู้อำนวยเพลงวงดุริยางค์เครื่องลมโรงเรียนสุนารีวิทยา

- 2.3 อาจารย์สรพจน์ วรแสง ผู้อำนวยเพลงวงดุริยางค์เครื่องลมโรงเรียนวัดสุทธิวราราม

3. ขอบเขตของการวิเคราะห์บทเพลง

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์บทเพลงเป็นประเด็นดังนี้

3.1 กุญแจเสียง (Key) / เครื่องหมายประจำจังหวะ (Time Signature) / อัตราความเร็ว (Tempo)

3.2 ทำนองเพลง (Melody) / ทำนองสอดประสาน (Counterpoint) / เสียงประสาน (Harmony) / สีของเสียง (Color)

3.3 นัยยะสำคัญของทำนองเพลง (Significance)

3.4 การพัฒนาเทคนิคการซ้อม (Rehearsal Technique)

3.5 แนวปฏิบัติ (Performance Practice)

4. ขอบเขตของแนวทางในการปรับวง

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการปรับวงโดยอ้างอิงจากเทคนิคการซ้อมแยกเป็นประเด็นดังนี้

4.1 In Tone การบรรเลงร่วมกันด้วยคุณภาพเสียงที่ดี เสียงที่เป็นเอกลักษณ์ของเครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ อย่างเป็นธรรมชาติ ฟังสบาย ไม่รู้สึกอึดอัด

4.2 In Time การบรรเลงในอัตราจังหวะเดียวกัน หรือบรรเลงในทำนองที่แตกต่างกันไป ในอัตราจังหวะเดียวกันโดยพร้อมเพรียง รวมไปถึงการรับ-ส่งทำนองระหว่างเครื่องดนตรีหนึ่งไปยังอีกเครื่องดนตรีหนึ่ง โดยไม่รู้สึกสะดุดในจังหวะของการบรรเลง

4.3 In Tune การบรรเลงระดับเสียงที่ปรับเข้าหากันอย่างลงตัว รวมไปถึงการบรรเลงเสียงอย่างสมดุลในแต่ละเครื่องดนตรี

4.4 In Touch การเข้าถึงอารมณ์ของบทเพลง จะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้บรรเลงศึกษาบทเพลงจนเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมไปถึงการควบคุมประโยคเพลง การควบคุมระดับความเข้มเสียง การควบคุมลักษณะเสียงที่ถูกต้อง การเข้าถึงอารมณ์ของบทเพลงสามารถเกิดขึ้นได้โดยธรรมชาติหากผู้บรรเลงสามารถทำปัจจัยทั้ง 3 ข้อก่อนหน้านี้ได้โดยพร้อมเพรียง

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ นอกจากการได้รับองค์ความรู้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว องค์ความรู้ดังกล่าวยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับครูผู้สอน หรือผู้ควบคุมวงในการฝึกซ้อม ปรับวง และการอำนวยเพลงสำหรับวงดุริยางค์เครื่องลมได้

1. ผู้วิจัยสามารถเข้าใจแนวทางการควบคุมและฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมสำหรับบทเพลงราชดำเนิน อย่างลึกซึ้ง

2. ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และตีความบทเพลงราชดำเนิน สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม ตามกลวิธีทางดุริยางคศิลป์อย่างลึกซึ้ง

3. ผู้วิจัยพัฒนาแนวทางปฏิบัติบทเพลงราชดำเนิน สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม เพื่อการฝึกซ้อมบทเพลงได้สำเร็จ

วิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลหลักจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม และข้อมูลสนับสนุนจากเอกสารประเภทต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลออนไลน์ จากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง ซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตำรา หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลออนไลน์ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2. ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลโดยวิธีการเฉพาะเจาะจงจำนวน 3 คน โดยพิจารณาจากความเชี่ยวชาญ ผลงานเชิงประจักษ์ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

3. ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลบทเพลงที่เป็นโน้ตดนตรี ศึกษาแนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ และตีความบทเพลงจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้กำหนดเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และตีความบทเพลงสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยคำนึงถึงลักษณะสำคัญทางดนตรีที่ปรากฏให้เห็นในบทเพลงเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์และตีความ

3.1 องค์ประกอบทางดนตรีที่สำคัญ จำแนกออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบภายนอก ประกอบด้วย

- ภูมิหลัง (Background) ที่ผู้ประพันธ์ต้องการเล่าเรื่องราวทั้งหมดผ่านบทเพลง
- โครงสร้าง (Form & Structure) วิเคราะห์เพื่อทราบถึงโครงสร้างทางทฤษฎีดนตรี

องค์ประกอบภายใน ประกอบด้วย

- กุญแจเสียง เป็นการวิเคราะห์เพื่อทราบถึง ส่วนประกอบสำคัญของเสียงประสานที่เป็นตัวกำหนดเสียงหลักและความสัมพันธ์ระหว่างเสียงต่าง ๆ เป็นส่วนที่บอกโน้ตโทนิค และบอกความเป็นเมเจอร์หรือไมเนอร์

- เครื่องหมายประจำจังหวะ เป็นการวิเคราะห์เพื่อทราบถึง ตัวเลขซ้อน 2 ตัวที่กำกับอยู่ต้นเพลง เป็นตัวกำหนดอัตราจังหวะใน 1 ห้องและการเน้นจังหวะ อาจมีการใช้สัญลักษณ์แทน

- อัตราความเร็ว หมายถึง ความช้าความเร็วของเพลง

- ทำนองเพลง ส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญเป็นอันดับต้นของบทเพลง มักเป็นทำนองหลักที่มีความไพเราะและมีสัดส่วนพอเหมาะ

- ทำนองสอดประสาน เป็นทำนองสอดรับกับทำนองเพลงเพิ่มความสมบูรณ์ของระดับเสียง ให้มีพื้นผิวของเสียงที่ทำให้เกิดความไพเราะมากขึ้น โดยจะบรรเลงไม่เด่นไปกว่าทำนองเพลง

- เสียงประสาน เป็นส่วนประกอบสำคัญที่เกิดจากการนำโน้ตหลายตัวมาประกอบกัน เพื่อให้เกิดเป็นคอร์ดที่ถูกต้อง และสวยงามตามการอิงในระบบกุญแจเสียง มักบรรเลงเพื่อเป็นฐานให้กับทำนองสอดประสาน และทำนองเพลง นอกจากนี้ยังถูกใช้เป็นตัวเชื่อมเสียงให้กับทำนองเพลง เพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับเสียงด้วย

- สีสนของเสียง หมายถึง การผสมสีของเสียงระหว่างเครื่องดนตรีใดเครื่องดนตรีหนึ่งกับเครื่องอื่น ๆ เพื่อให้เกิดเป็นสีสนใหม่ในการบรรเลงเพิ่มความหลากหลายของเสียง และเป็นการสร้างมิติของเสียงให้มีความน่าสนใจ

- นัยยะสำคัญของทำนองเพลง เนื่องจากบทเพลงราชดำเนิน ถูกประพันธ์ขึ้นในรูปแบบซิมโฟนิคโพเอ็ม ในการวิเคราะห์นัยยะสำคัญเพื่อทราบถึงทำนองของบทเพลงที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อสารผ่านท่วงทำนองต่าง ๆ ในแต่ละท่อนของบทเพลง ที่แฝงนัยยะไว้มากมายในทำนองเพลง เพื่อเป็นการเล่าเรื่องราวตั้งแต่ต้นจนจบ

3.2 เทคนิคการฝึกซ้อมบทเพลง 4 In ที่ผู้วิจัยใช้เป็นหลักในการปรับวง และอำนวยเพลง

3.3 แนวปฏิบัติบทเพลง ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่

- การควบคุมลักษณะเสียง การบรรเลงบทเพลงใดก็ตาม ผู้ควบคุมวงดุริยางค์เครื่องลมจะ
ใช้การควบคุมลักษณะเสียงเป็นองค์ประกอบหลักในการกำหนดลีลาของบทเพลงนั้น ๆ โดยผู้ควบคุม
วงในแต่ละท่านจะมีสเนมในการปรับวงกับลีลาของการบรรเลงที่แตกต่างออกไป ขึ้นอยู่กับความ
ชื่นชอบส่วนตัวของผู้ควบคุมวงท่านนั้น ๆ ทำให้ทุกครั้งที่มีการบรรเลงบทเพลงเดียวกันแต่แตกต่างกัน
ที่ผู้ควบคุมวง ผู้วิจัยมักจะได้ยินเสียงที่สื่อสารออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน
ความแตกต่างนี้ถูกปรุงแต่งด้วยความคิดสร้างสรรค์ของผู้ควบคุมวง

- แบบฝึกหัดแนวปฏิบัติบทเพลงราชดำเนิน ในการบรรเลงบทเพลงให้ไปในทิศทางเดียวกัน
นักดนตรีทุกคนจำเป็นจะต้องมีแนวคิดไปในทิศทางเดียวกัน การใช้แบบฝึกหัดเป็นตัวช่วยหนึ่งให้
นักดนตรีคิดเหมือนกัน การออกเสียง การควบคุมลักษณะเสียง หรือระดับความเข้มเสียงที่เหมือนกัน
เป็นสิ่งสำคัญในการบรรเลงบทเพลง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการซ้อมและแนวปฏิบัติที่ผู้ควบคุมวงดุริยางค์เครื่อง
ลมเลือกใช้ในการซ้อมรวมวงบทเพลงราชดำเนิน แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 รูปแบบการจัดวง วิธีการรวมวง และจำนวนสมาชิกในแต่ละเครื่อง

ตอนที่ 2 รูปแบบการแบ่งตารางเวลาการซ้อม

ตอนที่ 3 เทคนิคการซ้อมและแนวปฏิบัติที่เลือกใช้ในการซ้อมรวมวงเพลงราชดำเนิน

ตอนที่ 4 วิธีจัดการกับปัญหาในการซ้อมรวมวงที่เกิดขึ้นระหว่างซ้อม

2. สรุปผลของการศึกษาแนวทางการซ้อมเพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติ

3. สร้างแนวปฏิบัติในรูปแบบของผู้วิจัยเพื่อเป็นทางเลือก และเป็นแนวทางการซ้อม

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์และตีความบทเพลงราชดำเนิน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์
ดังกล่าว ตามแนวทางการวิเคราะห์และตีความบทเพลงที่ได้กำหนดไว้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ภูมิหลัง
2) โครงสร้าง 3) กุญแจเสียง เครื่องหมายประจำจังหวะ อัตราความเร็ว 4) ทำนองหลัก ทำนองสอด
ประสานเสียงประสาน สีสันของเสียง 5) นัยสำคัญของทำนองเพลง

ผลการวิจัยพบว่า บทเพลงมีภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางการเมืองอันนำมาสู่
การสร้างสรรคบทประพันธ์ กำหนดโครงสร้างของเพลงโดยการแบ่งออกเป็น 3 ท่อนหลัก ได้แก่
ท่อน A ท่อน B และท่อน C โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ และตีความตามแนวทางที่กำหนดไว้
ในรูปแบบตารางเพื่อให้สะดวกต่อการทำความเข้าใจ (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

ท่อน (Section)	กุญแจเสียง (Key)	เครื่องหมายประจำจังหวะ (Time Signature)	อัตราความเร็ว (Tempo)
ท่อน A	G minor 7	4/4	Allegro
		2/4	Adagio
		7/8	Andante
ท่อน B	Ab Major	4/4	Andante Moderato
	F Major	2/4	
ท่อน C	Eb Major	4/4	Allegro

โดยกลุ่มทำนองหลัก ทำนองสอดประสาน เสียงประสาน สีสันของเสียงเน้นไปที่โน้ตกลุ่มเสียงเพนตาโทนิคที่ประกอบไปด้วย C D E G A นำมาจัดวางให้เป็นรูปแบบ A D C G E A สลับไปมาให้เป็นทำนองหลัก และดัดแปลงเป็นทำนองอื่นในแนวทำนองสอดประสาน รวมไปถึงเสียงประสาน โดยให้สีสันของเสียงมีความเป็นไทยจากบันไดเสียงเพนตาโทนิคมากที่สุด ในท่อน A โดยมีจุดเด่นไปที่การประโคมแตร และการใช้สัญญาณแตรเคราฟ (ตามตัวอย่างภาพที่ 1)

ตัวอย่างภาพที่ 1 สัญญาณแตรเคราฟในบทเพลง

เมื่อเข้าท่อน B ผู้ประพันธ์ใช้เทคนิคการประพันธ์ทำนองหลักโดยเน้นไปที่ทำนองถาม - ตอบ โดยยึดกลุ่มบันไดเสียงเพนตาโทนิคตามเดิม เปลี่ยนทำนองหลักโดยการใช้เทคนิคการประพันธ์เพื่อให้ความแปลกใหม่มากยิ่งขึ้น ทำนองสอดประสานเน้นบรรเลงควบคู่ไปกับทำนองหลัก โดยมีเสียงประสานให้ความไพเราะดำเนินควบคู่ไปกับทำนองหลัก มีสีสันของเสียงที่อ่อนหวานของกลุ่มเครื่องลมไม้เสียงสูง และเข้มแข็งจากเครื่องลมทองเหลืองในเวลาเดียวกัน ควบคู่กับนัยของบทเพลงที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อความหมาย ทำนองถาม หมายถึงในเวลาครึ่งคืนหลังจากที่ทุกคนผ่านเวลาโกลาหลมาแล้ว ประชาชนนั่งล้อมวงเพื่อสนทนากันถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น (ตามตัวอย่างภาพที่ 2)

ตัวอย่างภาพที่ 2 ทำนองถาม

125

Bassoon 1,2 *mp*

Euphonium *mf*

Mallets 2 (Marimba, Vibraphone, Tubular Bells) *mp*

Bsn. *mf*

Euph. *mf*

Malt. 2 *mf*

ทำนองตอบ หมายถึงการปลอบประโลมกัน การกอดคอร่วมทุกข์ร่วมสุข ให้กำลังใจกัน และพร้อมสู้ไปด้วยกันเพื่อวันต่อไปในท่อน B (ตามตัวอย่างภาพที่ 3)

ตัวอย่างภาพที่ 3 ทำนองตอบ

133 open

Trumpet in B $\flat$ 1,2 *mf*

Horn in F 1,2 *mf*

Tpt. *mf*

Hn. *mf*

เมื่อเข้าท่อน C ทำนองหลักมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นโดยการใช้ส่วนโน้ตที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น ใช้เทคนิคการประพันธ์วางระดับชั้นของเสียงให้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น แต่ยังคงใช้บันไดเสียงเพนตาโทนิคเป็นหลักดังเดิม มีการนำทำนองบางช่วงจากท่อน A ท่อน B และทำนองแตร์สัญญาณเคารพ กลับมาบรรเลงอีกครั้งโดยการบรรเลงแบบต้นสด ไม่ได้บรรเลงไปพร้อมกับจังหวะหลักของวงทำให้เกิดความซับซ้อนของชั้นเสียงเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังนำทำนองหลักบรรเลงย้ายไปมาระหว่างเครื่องดนตรีทำให้มีเสียงที่หลากหลายในการบรรเลงทำนองหลักท่อนสุดท้าย (ตามตัวอย่างภาพที่ 4)

ตัวอย่างภาพที่ 4 ทำนองหลักถูกย้ายไปมาระหว่างเครื่องดนตรี

ทำนองสอดประสานส่วนใหญ่บรรเลงในส่วนโน้ตที่มีความหลากหลาย บางทำนองบรรเลงสอดคล้องไปพร้อมกับทำนองหลัก บางทำนองบรรเลงโดยขัดกับทำนองหลัก มีทั้งคอร์ดกระด้าง และคอร์ดที่สวองามปะปนกันไปในระหว่างท่อนเพลง เสียงประสานทำหน้าที่เชื่อมเสียงของคอร์ดเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ของเสียงฮาร์โมนีในบทเพลง ในท่อนนี้กลุ่มเสียงประสานเน้นบรรเลงจังหวะย่อยเพื่อขับเคลื่อนจังหวะให้มีทิศทางไปข้างหน้า สีสันของเสียงมีความทับซ้อนของชั้นเสียงเป็นอย่างมาก เน้นไปที่เสียงของความกระด้างที่เกิดจากการทับซ้อนของเสียงในทำนองต่าง ๆ โดยการปรับวงผู้ควบคุมต้องเรียบเรียงระดับชั้นของเสียงให้เกิดความสำคัญของแต่ละทำนองอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ผู้ประพันธ์ได้แฝงนัยของการถ่ายทอดเรื่องราวผ่านท่วงทำนองของท่อนนี้ คือ แตรสัญญาณเคารพรอบที่ 3 บรรเลงจังหวะแบบดันสด หมายถึงสิ่งที่ทหารทำกับประชาชนคือสิ่งที่บ่งบอกว่า ทหาร และประชาชนไม่มีวันเข้ากันได้ นอกจากนี้ความซับซ้อนของระดับชั้นเสียงที่มีความหลากหลาย ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อถึงความขัดแย้ง ความเห็นต่างของประชาชนในประเทศไทย

การเลือกใช้สีสันของเสียงที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอเพื่อสื่อถึงอารมณ์ของบทเพลงในทำนองต่าง ๆ มีความหลากหลาย แปลกใหม่ สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ความเป็นไทยในบริบทของสังคมผ่านบทเพลงราชดำเนิน โดยนักประพันธ์ชาวไทยได้อย่างลงตัว

2. การศึกษาแนวทางการควบคุมและฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมสำหรับบทเพลงราชดำเนิน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยจากข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ดังนี้

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการอธิบายแนวทางต่าง ๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยการศึกษาบทเพลง องค์ประกอบของบทเพลง ประวัติของนักประพันธ์ อัตลักษณ์ของบทเพลงที่นักประพันธ์ต้องการถ่ายทอด รวมไปถึงการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการวงดุริยางค์เครื่องลมที่ประสบความสำเร็จในระดับโรงเรียนอุดมศึกษาโดยมีผลงานทางด้านวงดุริยางค์เครื่องลมในระดับชาติและนานาชาติ อีกทั้งประสบการณ์ส่วนตัวในการปรับวงและการอำนวยเพลงของผู้วิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ปรับวงแก่ผู้อื่น ดังนี้

แนวทางการปรับวงและการอำนวยเพลงบทเพลงราชดำเนิน ผู้วิจัยได้สร้างแนวทางการฝึกซ้อมและแนวปฏิบัติของบทเพลงราชดำเนิน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ควบคุมวงดุริยางค์เครื่องลม ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการทำวิจัยทุกประการ

3. การพัฒนาเทคนิคการซ้อมเพื่อการปรับวงและอำนวยเพลงบทเพลงราชดำเนิน สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม ผลการวิจัยสรุปการพัฒนาเทคนิคการซ้อม โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 4 In คือ

3.1 In Tone หมายถึง การบรรเลงในคุณภาพเสียงที่ดีเป็นธรรมชาติ ฟังสบาย ไม่รู้สึกอึดอัด เพื่อเป็นการบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของเสียงเครื่องดนตรีนั้น ๆ อย่างมีมาตรฐาน

3.2 In Time หมายถึง การบรรเลงในอัตราจังหวะเดียวกัน หรือจังหวะของเสียงเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ บรรเลงในทำนองที่แตกต่างกันไปให้อัตราจังหวะเดียวกันโดยพร้อมเพรียงรวมไปถึงการรับหรือการส่งต่อของทำนองในอัตราจังหวะเดียวกันระหว่างเครื่องดนตรีหนึ่งไปยังอีกเครื่องดนตรีหนึ่งโดยที่ฟังแล้วมีความราบรื่นไม่รู้สึกสะดุดในจังหวะของการฟัง

3.3 In Tune หมายถึง การบรรเลงในระดับเสียงที่ปรับเข้าหากันอย่างลงตัว เมื่อปรับเข้าหากันแล้วจะรวมเป็นเสียงเดียวกันโดยที่มีสีน้ของเสียงทุกเครื่องดนตรีผสมกัน รวมไปถึงการบรรเลงเสียงอย่างสมดุลในแต่ละเครื่องดนตรี โดยมีเรื่องของระดับความเข้มเสียงเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างสมดุล

3.4 In Touch หมายถึง การเข้าถึงอารมณ์ของบทเพลง จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อผู้บรรเลงศึกษาบทเพลงจนเข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมไปถึงการควบคุมประโยคเพลง การควบคุมความดังเบา และการควบคุมลักษณะเสียง (Articulation) ที่ถูกต้อง การเข้าถึงอารมณ์บทเพลงสามารถเกิดขึ้นได้โดยธรรมชาติหากผู้บรรเลงทำปัจจัยทั้ง 3 ข้อก่อนหน้านี้ได้ทั้งหมดโดยพร้อมเพรียงกัน นอกจากนี้การเข้าถึงอารมณ์ของบทเพลงจะเกิดขึ้นกับทั้ง 2 ฝ่ายคือ เกิดกับผู้บรรเลงถ่ายทอดไปยังผู้ที่รับฟัง (นิพนธ์ กาญจนะหุต, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 กรกฎาคม 2564)

การพัฒนาเทคนิคการซ้อมทั้ง 4 In มีความครอบคลุมต่อการฝึกซ้อมของวงดุริยางค์เครื่องลมเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบ สามารถใช้เทคนิคการซ้อมตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ข้างต้นเพื่อใช้ในการฝึกซ้อมเพื่อการแข่งขันหรือสำหรับการฝึกซ้อมในการปรับวงประจำวันเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักดนตรีอย่างยั่งยืนได้

การสร้างแนวปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางการปรับวงและการอ่านวงเพลง ได้อย่างเกิดประโยชน์และถูกต้องตามจุดประสงค์ของผู้ประพันธ์บทเพลงมากที่สุด ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

การควบคุมลักษณะเสียง

การบรรเลงบทเพลงใดก็ตามผู้ควบคุมวงดุริยางค์เครื่องลมจะใช้การควบคุมลักษณะเสียงเป็นองค์ประกอบหลักในการกำหนดลีลาของบทเพลงนั้น ๆ โดยผู้ควบคุมวงในแต่ละท่านจะมีวิธีนิยมในการปรับวงกันลีลาของการบรรเลงที่แตกต่างออกไป ขึ้นอยู่กับความชื่นชอบส่วนตัวของผู้ควบคุมวงท่านนั้น ๆ ทำให้ทุกครั้งที่มีการบรรเลงบทเพลงเดียวกันแต่แตกต่างกันที่ผู้ควบคุมวง ผู้วิจัยมักจะได้ยินเสียงที่สื่อสารออกมาในรูปแบบที่แตกต่างอย่างชัดเจน ความแตกต่างนี้ถูกปรุงแต่งด้วยความคิดสร้างสรรค์ของผู้ควบคุมวง ด้วยเหตุผลนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างเกณฑ์ในการควบคุมลักษณะเสียงสำหรับบทเพลงราชดำเนิน เพื่อเป็นแนวทางการบรรเลงในรูปแบบของผู้วิจัยที่ทำการศึกษาวิจัยบทเพลงนี้ โดยแบ่งการควบคุมลักษณะเสียงออกดังนี้

1. เครื่องหมายเน้นเสียง ให้บรรเลงโดยการบังคับลิ้น (Tonguing) เน้นที่หัวเสียงของโน้ตให้ดังขึ้นกว่าปกติเล็กน้อย เพื่อเพิ่มความชัดเจนให้กับหัวเสียงกับประโยคเพลง หลังจากนั้นให้กลับมาสู่ความเข้มเสียงตามปกติ

2. เครื่องหมายบ่งบอกให้เล่นเสียงสั้น หรือเสียงขาดออกจากกัน (Staccato) การบรรเลงเครื่องหมายนี้ในบทเพลงราชดำเนิน ให้บรรเลงเสียงสั้นขาดออกจากกัน แต่จะไม่สั้นกุด ต้องมีหางเสียงต่อจากหัวเสียงเล็กน้อย เพื่อให้เกิดความสวยงามของเนื้อเสียง

3. เครื่องหมายบ่งบอกให้เล่นเสียงต่อเนื่อง (Tenuto) ให้บรรเลงเสียงเต็มค่าน้ที่เขียนไว้ในบทเพลงโดยใช้การบังคับขึ้นในการเปลี่ยนเสียงอย่างบางเบา เพื่อให้เสียงเกิดความต่อเนื่องในการบรรเลงมากที่สุด

4. เครื่องหมายโยงเสียง (Legato) ในบทเพลงราชดำเนิน เป็นเครื่องหมายกำกับการแบ่งประโยคเพลงที่เขียนกำกับไว้ด้านบนของโน้ต ในการการแบ่งประโยคเพลงจะสอดคล้องกับการหายใจ และการควบคุมลักษณะเสียงที่เขียนกำกับไว้ใต้โน้ตเพลงในแนวทำนองนั้น ๆ เครื่องหมายโยงเสียงอาจถูกเขียนกำกับลากยาวได้มากกว่าหนึ่งห้องขึ้นไปตามประโยคเพลง ซึ่งแตกต่างจากเครื่องหมายเชื่อมเสียง (Slur)

5. ทิศทางของระดับเสียง (Pitch Direction) ในขณะที่บรรเลงทำนองต่าง ๆ ของบทเพลง เมื่อระดับเสียงของโน้ตบรรเลงในทิศทางที่สูงขึ้น ให้เพิ่มระดับความเข้มเสียงในทำนองนั้นตามทิศทางของโน้ตด้วยเช่นกัน และเมื่อระดับเสียงของโน้ตบรรเลงในทิศทางที่ต่ำลง ให้ลดระดับความเข้มเสียงตามทำนองด้วยเช่นกัน (ตามตัวอย่างภาพที่ 5)

ตัวอย่างภาพที่ 5 ทิศทางของระดับเสียง

แนวปฏิบัติบทเพลงที่ผู้วิจัยทำการพัฒนาเป็นแบบฝึกหัดเพื่อฝึกซ้อมก่อนการซ้อมบทเพลง ผู้วิจัยต้องการให้นักดนตรี และผู้อำนวยเพลงมีความคิดไปในทิศทางเดียวกันเพื่อการฝึกซ้อมที่มีคุณภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด จึงได้พัฒนาแบบฝึกหัดคอรอล 4 แนว แบ่งออกตามกลุ่มเสียงของเครื่องดนตรี คือ โซปราโน อัลโต เทเนอร์ และเบส นำบันไดเสียงเพนตาโทนิคที่เป็นทำนองหลักในบทเพลงมาขยายสัดส่วน และเพิ่มแนวสอดประสานใหม่เข้าไป นอกจากนี้การบรรเลงทำนองหลักควรให้ทุกกลุ่มเสียงได้มีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงอย่างเท่าเทียม จึงนำทำนองหลักไปใส่ในโน้ตของทุกกลุ่มเสียงเพื่อให้ได้บรรเลงทำนองหลักอย่างครบถ้วน โดยแบ่งให้นักดนตรีในวงได้บรรเลงทำนองที่มีในบทเพลงราชดำเนิน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการฟัง รวมไปถึงการบรรเลงทำนองที่มีความสำคัญในบทเพลงด้วยตนเอง ในการบรรเลงคอรอลนักดนตรีควรแบ่งประโยคเพลงให้สอดคล้องกับบทเพลงเพื่อความต่อเนื่อง และความสวยงามของทำนองเพลง โดยผู้วิจัยได้เขียนกำกับไว้ตามรูปภาพเพื่อให้เข้าใจได้โดยง่าย ในการใส่เครื่องหมายกำกับทิศทางของระดับเสียงเพื่อเป็นแนวทางในการฝึกซ้อม นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าในแต่ละแนวทำนองระดับความเข้มเสียงจะขึ้นอยู่กัทิศทางที่แตกต่างกันออกไปโดยยึดทิศทางของโน้ตที่เคลื่อนที่เป็นหลัก (ตามตัวอย่างภาพที่ 6)

ตัวอย่างภาพที่ 6 แบบฝึกหัดคอรอล 4 แนว

Adagio ♩ = 65

Soprano
Alto
Tenor
Bass

mf

mf

mf

mf

7

S.
A.
T.
B.

การอภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อ 1) การวิเคราะห์และตีความบทเพลงราชดำเนิน สามารถอภิปรายได้ว่า ในการวิเคราะห์และตีความบทเพลงดังกล่าว ผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาความเป็นมาของโน้ตเพลง เทคนิคที่ใช้ในการประพันธ์รวมถึงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อการวิเคราะห์และตีความได้อย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับ (ณัชชา พันธุ์เจริญ และคณะ, 2559) ที่กล่าวว่า ผู้ควบคุมวงจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ที่ครอบคลุมทั้งในด้านทฤษฎีดนตรี การปฏิบัติเครื่องดนตรีเบื้องต้น รวมถึงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทเพลงที่ฝึกซ้อม

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อ 2) การศึกษาแนวทางการควบคุมและฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมสำหรับบทเพลงราชดำเนิน ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายได้เช่นกัน การควบคุม และฝึกซ้อมจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการซ้อมอย่างเป็นระบบเพื่อให้การซ้อมเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด และเรียนรู้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการซ้อมอย่างตรงจุดเพื่อไม่ให้เป็นการเสียเวลาในการซ้อม ผู้ฝึกซ้อมจำเป็นจะต้องมีทักษะในการสื่อสารเพื่อความเข้าใจแก่นักดนตรี นอกจากนี้ยังเป็นผู้กำหนดทิศทางตลอดการฝึกซ้อม สอดคล้องกับ (MAIELLO, 1996) ที่กล่าวว่า วาทยกรเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ผลงานให้นักดนตรีมีทิศทางในการบรรเลงออกมาในทิศทาง

เดียวกัน ดังนั้น การปรับวงของวาทยกรมีผลเป็นอย่างมากในการสื่อสารกับนักดนตรีในวง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางกายภาพ ทางอารมณ์ รวมไปถึงการควบคุมทางด้านเทคนิคการฝึกซ้อม

และจากวัตถุประสงค์ข้อ 3) การพัฒนาเทคนิคการซ้อมและแนวปฏิบัติบทเพลงราชดำริน สำหรับวงดุริยางค์เครื่องลม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า ในการซ้อมรวมวงดุริยางค์เครื่องลม เทคนิคการซ้อมมีความจำเป็นอย่างมากในการฝึกซ้อม เพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทาง ในการบรรเลงให้มุ่งเน้นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังเสริมสร้างทักษะทางดนตรีให้นักดนตรีอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ทักษะการฟัง การร้อง การสื่อสาร ตลอดจนการบรรเลงร่วมกันเป็นกลุ่ม สิ่งที่สำคัญที่ทำให้การบรรเลงเป็นไปในทิศทางเดียวกันอีกหนึ่งสิ่งคือการมีแนวปฏิบัติในการฝึกซ้อม ทำให้สะดวกสบายต่อการฝึกซ้อมมากขึ้นเนื่องจากทุกคนได้รับการตกลงกันระหว่างนักดนตรี และผู้ควบคุมในรูปแบบของการควบคุมลักษณะเสียงให้สอดคล้องกัน โดยสอดคล้องกับ (MAIELLO, 1996) ที่กล่าวว่า การปรับวงของวาทยกรมีผลเป็นอย่างมากในการสื่อสารกับนักดนตรีในวง ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางกายภาพ ทางอารมณ์ รวมไปถึงการควบคุมทางด้านเทคนิคการฝึกซ้อม เช่น การควบคุมจังหวะซ้ำเร็ว ระดับความเข้มเสียงดังเบา การควบคุมลักษณะเสียงในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านท่าทาง (Gestures) ในการอำนวยเพลง

อภิปรายผลเพิ่มเติม

นอกเหนือจากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัยตามที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถนำมากล่าวอภิปรายผลเพิ่มเติมได้ดังนี้

1. ความสำคัญของการอำนวยเพลง

วงดนตรีที่ประสบความสำเร็จในการบรรเลงนั้น ประการสำคัญอย่างหนึ่งมาจากความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้อำนวยเพลงหรือวาทยกร ซึ่งจำเป็นต้องมีความรู้เฉพาะทางเกี่ยวกับการอำนวยเพลง การวิเคราะห์บทเพลงเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาพรวมของโน้ตเพลง โดยใช้ความรู้หลากหลายเป็นองค์ประกอบในการปรับวง เช่น ทฤษฎีดนตรีเชิงลึก บันไดเสียงที่ผู้ประพันธ์เลือกใช้ สีสันเสียง การวางลำดับชั้นของแนวทำนองต่าง ๆ รวมไปถึงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับบทเพลง นอกจากนี้การสื่อสารจากผู้อำนวยเพลงก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักดนตรีเป็นอย่างมาก บทบาทของผู้อำนวยเพลงมีหน้าที่ให้สัญญาณการบรรเลงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการควบคุมลักษณะเสียง การสื่อสารอารมณ์ผ่านไม้บาคอง การให้จังหวะเร็วขึ้นหรือช้าลง ผู้อำนวยเพลงจะเป็นผู้กำหนดให้นักดนตรีทั้งหมด ซึ่งผลของการปรับวงจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอดผ่านบทเพลง รวมไปถึงทำนองที่มีนัยยะสำคัญต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

2. ประสบการณ์และความชำนาญของผู้ประพันธ์

ผู้วิจัยพบว่าประสบการณ์และความชำนาญของผู้ประพันธ์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้เกิดผลงานในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นโดยประจักษ์ และสิ่งที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญของการประพันธ์คือ

2.1. การวางลำดับชั้นแนวทำนอง

ในบทเพลงราชดำรินมีการจัดวางลำดับชั้นของเสียงในแนวทำนองต่าง ๆ ที่ซับซ้อนเมื่อนักดนตรีบรรเลงทำนองที่มีลำดับชั้นซ้อนทับกันมากขึ้นในการบรรเลงผู้วิจัยเห็นว่าการยึดทำนองหลักที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญ โดยในบทเพลงนี้ผู้ประพันธ์ยึดการนำ

บันไดเสียงเพนตาโทนิคมาสลับสับเปลี่ยนตำแหน่งในการเรียบเรียง เมื่อผู้อำนวยเพลงสามารถจับใจความของทำนองเพลงได้ จะสามารถรู้ได้ทันทีว่าทำนองนั้นที่ได้ยินคือทำนองหลักจากบันไดเสียงเพนตาโทนิค นอกจากนี้แนวทำนองสอดประสานจะเป็นแนวทำนองที่คอยบรรเลงสอดรับกับทำนองหลักควบคู่กันไปทำให้บทเพลงเกิดความต่อเนื่องในการรับส่งของทำนองหลักระหว่างเครื่องดนตรีหนึ่งไปยังอีกเครื่อง หน้าที่ของแนวทำนองสอดประสานยังช่วยให้แนวทำนองหลัก และแนวเสียงประสานบรรเลงไปด้วยกันได้อีกด้วย แนวทำนองที่มีความสำคัญอีกแนวหนึ่งคือเสียงประสานที่ทำหน้าที่เชื่อมเสียงของเครื่องดนตรีให้มีคอร์ดที่คอยรองรับทำนองหลัก และทำนองสอดประสาน ทำหน้าที่เปรียบเสมือนฐานของแนวทำนองทั้งหมด

2.2 การเปลี่ยนบันไดเสียงกับการถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลง

จากที่ผู้วิจัยกล่าวไปในข้างต้นว่าผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอดเรื่องราวของบทเพลงองค์ประกอบหนึ่งที่ผู้ประพันธ์เลือกใช้คือการเปลี่ยนบันไดเสียงต่าง ๆ ที่เป็นการถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลง ผู้วิจัยทำการศึกษาโน้ตเพลงได้สังเกตเห็นว่าเมื่อใดที่ผู้ประพันธ์ต้องการเปลี่ยนความรู้สึกของผู้ฟัง หรือเปลี่ยนอารมณ์ของบทเพลง ผู้ประพันธ์จะเปลี่ยนบันไดเสียงเดิมไปยังบันไดเสียงใหม่ จะเห็นได้ว่าบทเพลงราชดำเนิน มีการใช้ทั้งหมด 5 บันไดเสียง

3. การฝึกซ้อมแนวปฏิบัติควบคู่เทคนิคการซ้อมก่อนการซ้อมบทเพลง

ในการรวมวงเพื่อซ้อมบทเพลง การวอร์มเสียงมีความจำเป็นอย่างมากในการปรับเทียบระดับเสียงให้ไปในทิศทางเดียวกัน ถือเป็นการยืดหยุ่นกล้ามเนื้อปากของนักดนตรีเครื่องเป่า และกล้ามเนื้อแขนให้กับเครื่องกระทบ ฝึกทักษะการฟังให้หูของนักดนตรี จากเหตุผลในข้อนี้ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการฝึกซ้อมแนวปฏิบัติที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นก่อนการซ้อมบทเพลงเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักดนตรีให้มีแนวคิด มีความเข้าใจต่อบทเพลงรวมไปถึงการควบคุมลักษณะเสียงในรูปแบบทิศทางเดียวกันเพื่อความพร้อมเพรียง โดยในการซ้อมนักดนตรีจะต้องบรรเลงให้เสียงมีคุณภาพ ฟังเป็นธรรมชาติของเสียงเครื่องดนตรีนั้น ๆ การบรรเลงอย่างพร้อมเพรียงในจังหวะ ฝึกการฟังโดยปรับเข้าหากันอย่างสมดุล และถ่ายทอดออกมาอย่างเข้าใจ

รายการอ้างอิง

MAIELLO, A. (1996). *CONDUCTING A Hands - On Approach* (L. Clark Ed.): BELWIN-MILLS PUBLISHING CORP.

กรมพลศึกษากระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *แนวทางการจัดประกวดวงโยธวาทิต*. กรุงเทพฯ.

ณัชชา พันธุ์เจริญ. (2554). *พจนานุกรม ศัพท์ดุริยางคศิลป์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เกษกรส.

ณัชชา พันธุ์เจริญ และคณะ. (2559). *ดนตรีลีลาดี รวมบทความดนตรีสร้างสรรค์เชิงวิชาการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธนาเพชร.

วานิช โปตะวนิช. (2565). *ดร. วานิช โปตะวนิช*. Retrieved from <https://www.rbsothailand.com/th/musicians/dr-vanich-potavanich/>